

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	11
Wprowadzenie	13
1. Ogólna charakterystyka filozofii klasycznej	19
1. Sposoby rozumienia słowa „filozofia klasyczna”	19
2. Początki filozofii klasycznej	21
2.1. Nurt realistyczno-empirystyczny	24
2.1.1. Pojęcie zasady bytu a wiedza racjonalna.....	26
2.1.2. Pojęcie ruchu i prawidłowości a wiedza racjonalna....	29
2.2. Nurt idealistyczno-apriorystyczny	31
2.2.1. Pojęcie zasady bytu a wiedza racjonalna.....	32
2.2.2. Pojęcie ruchu i prawidłowości a wiedza racjonalna....	34
2.3. Realistyczny nurt szkoły perypatetyków	37
2.3.1. Pojęcie „bytowości” bytu a wiedza racjonalna.....	38
2.3.2. Pojęcie ruchu i prawidłowości a wiedza racjonalna....	39
3. Polemika empiryzmu z apiryzmem na temat wartości źródeł poznania	41
3.1. Stanowisko empirystyczne	41
3.2. Stanowisko apriorystyczne	45
3.3. Stanowisko perypatetyków	50
4. Szczegółowa charakterystyka filozofii klasycznej nurtu realistycznego	53
4.1. Podstawowe własności filozofii klasycznej	54
4.2. Modyfikacje filozofii nurtu realistycznego	55
4.2.1. Modyfikacje filozofii w końcowych okresach starożytności i w średniowieczu.....	56

4.2.2. Modyfikacje filozofii w czasach nowożytnych i we współczesności.....	58
4.3. Działy filozofii klasycznej nurtu realistycznego.....	62
4.3.1. Filozofia bytu.....	62
4.3.2. Filozofia poznania.....	65
4.3.3. Filozofia wartości	66
4.4. Wzajemny stosunek działów filozofii klasycznej	68
5. Poznanie filozoficzne a poznanie w naukach szczegółowych	70
5.1. Podstawowe elementy strukturalne nauki.....	71
5.2. Przedmiot, zadania i metoda w naukach empirycznych	74
5.3. Przedmiot, zadania i metoda w naukach formalnych	78
5.4. Przedmiot, zadania i metoda w filozofii klasycznej.....	88
6. Potrzeba uprawiania filozofii klasycznej	97

II. Czynności determinujące przedmiot metafizyki

nurtu realistycznego.....	101
1. Abstrakcja jako proces determinacji przedmiotu metafizyki wersji esencjalnej	102
1.1. Określenie procesu abstrakcji	102
1.1.1. Abstrakcja potoczna.....	103
1.1.2. Abstrakcja naukowa.....	106
1.2. Rodzaje abstrakcji naukowej	110
1.2.1. Abstrakcja (indukcja) fizykalna	111
1.2.2. Abstrakcja matematyczna	114
1.2.3. Abstrakcja metafizykalna.....	117
1.3. Abstrakcyjne pojęcie przedmiotu metafizyki.....	122
1.4. Wybrane rozumienia abstrakcji metafizykalnej	127
1.4.1. Awicenny interpretacja abstrakcji.....	127
1.4.2. J. Dunska Szkota interpretacja abstrakcji.....	128
1.4.3. Tomasza z Akwinu rozumienie abstrakcji	130
1.4.4. Rozumienie abstrakcji u niektórych neotomistów.....	131
2. Separacja jako proces determinacji przedmiotu metafizyki wersji egzystencjalnej	134
2.1. Czynności konstytuujące proces separacji metafizykalnej ..	135

2.1.1. Zbieranie danych doświadczenia jako czynność	136
2.1.2. Analiza treści danych doświadczenia	140
2.1.3. Intuicja intelektualna	143
2.2. Bliższa charakterystyka pojęcia bytu uzyskanego w separacji metafizycznej.....	144
2.3. Pojęcie bytu jako bytu a empiryczne nauki szczegółowe i szczegółowe dyscypliny filozoficzne.....	145

III. Metafizyczny opis rzeczywistości przez wskazanie

na jej transcendentalne własności	149
1. Ogólna charakterystyka opisu jako operacji wiedzotwórczej.....	150
1.1. Określenie opisu	151
1.2. Czynniki warunkujące charakter opisu.....	154
2. Opis rzeczywistości w naukach empirycznych.....	160
2.1. Określenie opisu w naukach empirycznych.....	161
3. Opis rzeczywistości w metafizyce przez wskazanie na treści transcendentalne.....	169
3.1. Określenie metafizycznego opisu rzeczywistości	169
3.2. Czynniki warunkujące specyfikę opisu przez wskazanie na treści transcendentalne	171
3.3. Potrzeba metafizycznego opisu rzeczywistości.....	180
4. Odkrywanie transcendentalnych własności bytu	182
4.1. Nazwa „transcendentalne własności bytu”	183
4.2. Transcendentalne pojęcia – absolutne.....	185
4.3. Transcendentalne własności – relatywne	196
5. Pierwsze zasady metafizyczne i ich interpretacje.....	213
5.1. Ontologiczna interpretacja pierwszych zasad.....	213
5.2. Logiczna interpretacja pierwszych zasad	222
5.3. Teoriopoznawcza interpretacja pierwszych zasad	227
6. Problem miejsca i funkcji pierwszych zasad w metafizyce	229
6.1. Miejsce pierwszych zasad w metafizyce	230
6.2. Funkcja pierwszych zasad w metafizyce	232

IV. Metafizyczny opis struktury rzeczywistości	237
1. Określenie opisu struktury rzeczywistości w metafizyce i elementy warunkujące jego charakter.....	238
1.1. Określenie opisu struktury rzeczywistości	238
1.2. Elementy warunkujące charakter opisu struktury rzeczywistości.....	241
2. Operacje poznawcze prowadzące do struktury rzeczywistości ...	244
2.1. Powszechnie przyjmowane czynności naukotwórcze	245
2.1.1. Bezpośrednie procesy naukotwórcze i ich rodzaje ...	246
2.1.2. Pośrednie procesy naukotwórcze i ich rodzaje	249
2.2. Specyfika czynności akceptacji struktury rzeczywistości w metafizyce	257
2.2.1. Dedukcja, indukcja, redukcja a akceptacja czynników opisujących strukturę rzeczywistości	258
2.2.2. Wyjaśnianie jako sposób akceptacji czynników opisujących strukturę rzeczywistości w metafizyce ..	262
3. Czynniki opisujące strukturę rzeczywistości w metafizyce i ich sposób uzasadniania.....	270
3.1. Złożenie bytu z aktu i możliwości	270
3.1.1. Kontekst historyczny złożenia bytu z aktu i możliwości.....	271
3.1.2. Określenie aktu i możliwości	274
3.1.3. Uzasadnienie złożenia bytu z aktu i możliwości	280
3.1.4. Czynniki strukturalne bytu o charakterze możliwości i aktu	291
3.1.5. Pojęcie aktu i możliwości w tłumaczeniu struktury bytu	294
3.2. Złożenie bytu z substancji i przypadłości	295
3.2.1. Odkrycie złożenia bytu z substancji i przypadłości...	295
3.2.2. Pojęcie substancji i orzekania substancjalnego	296
3.2.3. Pojęcie przypadłości i orzekania przypadłościowego...	302
3.2.4. Uzasadnienie złożenia bytu z substancji i przypadłości	307
3.2.5. Metajęzykowa charakterystyka uzasadniania teorii substancji i przypadłości.....	311
3.3. Złożenie bytu z materii pierwszej i formy substancjalnej ...	313
3.3.1. Pojęcia materii pierwszej i formy substancjalnej	314

3.3.2. Uzasadnienie złożenia bytów z materii i formy substancjalnej.....	317
3.3.3. Problemy związane z materią pierwszą jako czynnikiem strukturalnym bytu	326
3.3.4. Problemy związane z formą substancjalną jako czynnikiem strukturalnym bytu	329
3.4. Złożenie bytu z istoty i istnienia.....	331
3.4.1. Pojęcie istnienia i istoty	332
3.4.2. Historia złożenia bytu z istoty i istnienia.....	341
3.4.3. Relacja między istotą a istnieniem	345
3.4.4. Uzasadnianie realnej różnicy między istotą a istnieniem.....	346
V. Problem przyczynowania bytu w filozofii klasycznej.....	355
1. Pojęcie przyczyny	355
1.1. Pojęcie przyczyny w poznaniu potocznym.....	355
1.2. Pojęcie przyczyny w poznaniu naukowym.....	356
1.3. Pojęcie przyczyny w filozofii klasycznej.....	358
1.3.1. Historia pojęcia przyczyny bytu	359
1.3.2. Określenie przyczyny w filozofii klasycznej	363
2. Rodzaje przyczyn w filozofii klasycznej.....	364
2.1. Przyczyny wewnętrzne bytu	365
2.1.1. Pojęcie przyczyny materialnej.....	365
2.1.2. Pojęcie przyczyny formalnej	367
2.2. Przyczyny zewnętrzne bytu	371
2.2.1. Przyczyna sprawcza.....	372
2.2.2. Pojęcie przyczyny sprawczej w naukach przyrodniczych	372
2.2.3. Pojęcie przyczyny sprawczej w filozofii klasycznej ...	376
2.2.4. Problem przyczynowania sprawczego.....	382
2.2.5. Pojęcie przyczyny celowej	383
3. Zasada przyczynowości	392
3.1. Zasada przyczynowości sprawczej w naukach przyrodniczych.....	392

3.2. Zasada przyczynowości sprawczej w metafizyce klasycznej	396
3.3. Zasada przyczynowości celowej w naukach przyrodniczych ...	400
3.4. Zasada przyczynowości celowej w filozofii klasycznej	403
Literatura.....	407
Indeks osobowy	413
Indeks rzeczowy.....	417
Summary	423
Résumé.....	427